

4. **Миронова С. П.** Олігофренопедагогіка / С. П. Миронова.– Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2007. – 204 с.
5. **Стадненко Н. М.** Деякі умови формування позитивного ставлення до професійно-трудового навчання в учнів допоміжної школи / Н. М. Стадненко, А. А. Корнієнко // Питання дефектології. – К. : Рад. школа, 1978. – Вип. 12. – С. 47–53.

References:

1. **Bondar V. I.** Pidhotovka uchniv dopomizhnoyi shkoly do samostiyanoi trudovoyi diyal'nosti / V. I. Bondar.– K. : Radyans'ka shkola, 1988. – 128 s.
2. **Dokuchyna T. O.** Stvorennia situatsii uspiyku v navchalno-vykhovnii diialnosti z rozumovo vidstalymy ditmy molodshoho shkilnoho viku : dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.03 / Tetyana Oleksandrivna Dokuchyna. – K., 2013. – 214 s.
3. **Dul'nev G. M.** Osnovy trudovoho obuchenija vo vspomahatel'noj shkole / G. M. Dul'nev. – M. : Pedahohika, 1969. – 216 s.
4. **Mironova S. P.** Olihofrenopedahohika / S. P. Mironova.– Kam'janec'-Podil's'kij: Kam'janec'-Podil's'kij derzhavnij universitet, redakcijno-vidavnicij viddil, 2007. – 204 s.
5. **Stadnenko N. M.** Deyaki umovy formuvannya pozytyvnoho stavlennya do profesijno-tudovoho navchannya v uchniv dopomizhnoyi shkoly / N. M. Stadnenko, A. A. Korniyenko // Pytannya defektolohiyi. – K. : Rad. shkola, 1978. – Vyp. 12. – S. 47–53.

Докучина Т.А. Создание ситуации успеха на уроках трудового обучения во вспомогательной школе

В статье рассматривается проблема создания ситуации успеха в учебно-воспитательной деятельности с умственно отсталыми детьми младшего школьного возраста. Важным заданием вспомогательной школы является развитие личности умственно отсталого ребенка. Реализация этой цели предусматривает внедрение новых форм и методов работы. Одним из них выделена ситуация успеха, которая создает условия для формирования положительного отношения к успеху и успешной личности в целом. Определено особое значение ситуации успеха на уроках трудового обучения, что предоставляет возможность непосредственного переживания успеха и его наглядность. Обоснована необходимость учета отношения учащихся к успеху для реализации приемов ситуации успеха. Определены типы отношения к успеху умственно отсталых учащихся, а также необходимость реализации приемов ситуации успеха с их учетом. Описаны особенности реализации приемов создания ситуации успеха на уроках трудового обучения во вспомогательной школе. Обоснована необходимость целостного воздействия на учащихся, которая предусматривает внедрение других форм и методов работы для создания ситуации успеха во всей учебно-воспитательной деятельности.

Ключевые слова: ситуация успеха, отношение к успеху, приемы, умственно отсталые ученики младших классов, трудовое обучение.

Dokuchyna T. O. Creating situation of success in labour training of auxiliary school

The article is devoted to the problem of creating situation of success in working with pupils with intellectual disability of junior classes. Problem of stimulating pupils to the activity and achievement of success in educational process is insufficiently studied in correctional pedagogy where only some aspects are being considered by the scientists. This called forth researching of the features of creating the situation of success in labour training with pupils with intellectual disability of junior classes. Creating situation of success involved taking account of individual psychological characteristics of pupils, describing their attitude to success. The types of attitude to success of pupils with intellectual disability are presented. The methods of creating situation of success were adapted to the types of attitude to pupils' success. An algorithm for using methods of creating situation of success for pupils with different types of attitude to success on the lessons of labour training was developed and presented. The article defines the necessity for the introduction of new forms and methods of work in the practice of auxiliary school for the purpose of creating a positive attitude to the success of pupils with intellectual disability of junior classes.

Key words: situation of success, attitude to success, methods, pupils with intellectual disability of junior classes, labour training.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д. п. н., проф. Миронова С.П.

УДК 796. 01:61

Долинний Ю.О.

РЕАБІЛІТАЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

У статті розглядається проблема реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями у сучасній літературі. Обґрунтовано зміст реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. Досліджено, що організація реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями ґрунтується на комплексній медичній, фізичній, психологічній, педагогічній, соціальній і трудовій реабілітації. Пріоритет всіх видів реабілітації має напрямок, перш за все, гуманістичного спрямування, з урахуванням індивідуальних особливостей кожної людини, розвитку самостійності особистості, залучення дітей з обмеженими фізичними можливостями до здорового способу

життя, високих естетичних ідеалів і етичних норм поведінки в суспільстві.

Ключові слова: фізичне виховання, реабілітаційна робота, діти з обмеженими можливостями.

Постановка проблеми. Людина з обмеженими фізичними можливостями в сучасному демократичному суспільстві не мають права залишатися на узбіччі соціально-культурних процесів, системи людських взаємин та цінностей. Люди з обмеженими фізичними можливостями мають такі ж права, як і здорові люди, їм необхідно повноцінно навчатися, отримувати загальну освіту, по мірі можливості повноцінно брати участь у соціальному житті суспільства, приносити користь державі.

Проблема людей з обмеженими можливостями є дуже актуальною й до кінця не вирішеною в наш час. Тому сучасні вимоги щодо реабілітаційної роботи обумовлюють необхідність розгляду в історії та теорії вітчизняної педагогіки організацію реабілітаційної роботи з різними категоріями дітей, що мають обмежені можливості в розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему дітей з обмеженими фізичними можливостями, та корекційну роботу з такими дітьми розглядали автори І.Бех, В.Бондар, Т.Власова, В.Засенко, В.Лубовський, М.Малофєєв, Є.Мастюкова, Г.Мерсіянова, В.Синьов, Є.Соботович, Л.Фомічова, О.Хохліна, М.Шеремет, М.Ярмаченко.

Організацію корекційно-реабілітаційної та соціальної роботи з дітьми та молоддю з обмеженими можливостями здоров'я розкривають у своїх роботах І.Іванова, О.Молчан, В.Тесленко, А.Шевцов, Л.Шипіцина.

Професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту розглядали провідні вчені Т.М. Бугеря Л.Б. Волошко, А.М. Герцик, М.В. Дутчак, Р.П. Карпюк, Т.Ю. Круцевич, Р.В. Клопов, А.П. Конох, О.С. Куц, В.М. Платонова, Є.Н. Пристуга, Л.П. Суценко, О.В. Тимошенко, Б.М. Шиян, Ю.М. Шкрєбтія, Ю.М. Шкрєбтій.

Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту, що до фізичної реабілітації були предметом досліджень В.Г. Григоренко, В.О. Кукси, О.І. Міхеєнко, В.П. Мурзи, В.М. Мухіна, С.М. Попова, Л.П. Суценко та інш.

Формулювання мети роботи. Розкрити організаційні аспекти реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями у сучасній літературі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізична реабілітація, це складова лікувальна і профілактична діяльність із застосуванням засобів і методів фізичної культури, елементів спорту та спортивної підготовки, масажу, фізіотерапії та природних факторів у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану, працездатності, психоемоційної стійкості й адаптаційних резервів організму людей з обмеженими можливостями [3].

Організація реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями починається, перш за все, з вирішення таких важливих завдань:

- реорганізації та оптимізації діяльності освітньо-реабілітаційних закладів і реабілітаційних центрів;
- започаткування реабілітаційного компоненту в дитячих лікарнях;
- удосконалення матеріально-технічної бази освітньо-реабілітаційних закладів і реабілітаційних центрів;
- забезпечення реабілітаційних установ висококваліфікованими кадрами;
- організація гуртків і клубів для батьків, які мають дітей з обмеженими фізичними можливостями, з метою спілкування та сприяння реабілітації їх дітей;
- педагогічний і науково-методичний супровід дітей з обмеженими фізичними можливостями;
- створення науково-методичного банку корекційно-реабілітаційних технологій;
- розвиток професійних навичок й умінь щодо майбутньої професійної діяльності та майбутнього професійного самовизначення дітей з обмеженими фізичними можливостями [10].

Організація реабілітаційної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями в теорії вітчизняної педагогіки 21-го століття характеризується підвищенням якості професійної освіти, розробленням і впровадженням нових навчальних дисциплін і педагогічних технологій, спрямованих

на реалізацію інтелектуального розвитку особистості майбутнього фахівця з реабілітаційної роботи будь-якого напрямку.

Історичний досвід вітчизняної педагогіки вказує на те, що позитивна і якісна організація реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями залежить від деяких чинників:

- 1) створення нормативно-правової документації;
- 2) інформаційне забезпечення батьків і дітей, які мають обмеження в розвитку;
- 3) методичне забезпечення;
- 4) матеріальне забезпечення;
- 5) комплексна та кваліфікована діяльність фахівці різного напрямку;
- 6) медичне забезпечення;
- 7) розроблення реабілітаційних програм медичної, фізичної, психологічної, педагогічної, соціальної, трудової реабілітації;

Організація реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями будується на комплексній і кваліфікованій діяльності фахівці різного напрямку: логопеда, дефектолога, соціального педагога, психолога, олігофренопедагога, сурдопедагога, музичного педагога, фахівця з трудотерапії, інструктора ЛФК, масажиста, лікаря, медичної сестри. Для організації реабілітаційної роботи фахівці різного напрямку в реабілітаційних установах функціонують кабінети фізіотерапії, світлолікування, фітотерапії та процедурний, грязелікування, теплолікування, інгаляторій, водолікарня, кабінет ЛФК [5].

Раннє, своєчасне та повноцінне лікування має вирішальне значення ефективності організації реабілітаційних заходів. Лікування та реабілітація – це нерозривні частини єдиного процесу. Медична реабілітація тісно пов'язана з фізичною реабілітацією. Велика увага в організації фізичної реабілітації приділяється руховій активності дітей з обмеженими фізичними можливостями (роботі на тренажерах, тредбані, велоергометрі, степ-тренажері й т. п.), а також формуванню фізичної культури у сучасному розумінні цього слова.

Рухова активність фізичної реабілітації являє собою реалізацію більшою мірою ідеї, яка полягає в активації, підтримки або відновленні фізичних і духовних сил, профілактики стомлення [6].

Фізичний аспект реабілітації містить всі питання, що належать до застосування фізичних чинників у відновлювальному лікуванні хворих. Фізичний аспект є частиною медичної реабілітації та передбачає заходи з відновлення втрачених функцій організму шляхом застосування лікувальної фізкультури та проведення збільшуваних за інтенсивністю фізичних тренувань.

Розглянемо деякі методологічні аспекти застосування фізичних навантажень у реабілітаційній роботі з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Перший аспект. Фізичні навантаження – частина медичної реабілітації, складова частина комплексу реабілітаційної роботи. Одна фізична реабілітація без правильного харчування, здорового способу життя, правильного чергування навчальної діяльності й активного відпочинку по мірі можливості в залежності від вад розвитку не може забезпечити позитивну організацію реабілітаційної роботи.

Другий аспект слід починати якомога раніше. Вирішувати проблему фізичного виховання та фізичного розвитку дітей з обмеженими фізичними можливостями необхідно з дошкільного віку, а потім у школах, училищах, інститутах, на підприємствах і т. д.

Третій аспект. Фізична реабілітація починається з медичного обстеження з використанням різних навантажень. Визначення виду й інтенсивності фізичного навантаження та контроль над її ефективністю здійснює лікар. Лікар, даючи поради, повинен враховувати не тільки діагноз захворювання дитини, але і ступінь його фізичної підготовленості, тренуваності.

Четвертий аспект – аспект поступовості. Не слід відразу перенапружувати зусилля дитини. Необхідно, входячи в роботу, розвивати свої зусилля поступово.

П'ятий аспект. Необхідний контроль за ефективністю використання фізичних навантажень. Оптимальний вибір виду, темпу, інтенсивності та тривалості фізичних навантажень з урахуванням

обмежень у розвитку дає більш позитивний ефект фізичної реабілітації [8].

Методично правильно і кваліфіковано побудована організація фізичної реабілітації дітей з обмеженими фізичними можливостями дає позитивний ефект в адаптації такої дитини в загальноосвітньому середовищі, у побутовій діяльності та взагалі в саморозвитку, самовираженні та самореалізації дитини з вадами в розвитку.

Висновки і перспективи подальших розробок у даному напрямі. Організація реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями ґрунтується на комплексній медичній, фізичній, психологічній, педагогічній, соціальній і трудовій реабілітації.

Пріоритет всіх видів реабілітації має напрямок, перш за все, гуманістичного спрямування, з урахуванням індивідуальних особливостей кожної людини, розвитку самостійності особистості, залучення дітей з обмеженими фізичними можливостями до здорового способу життя, високих естетичних і етичних норм поведінки в суспільстві.

Демократизації вищої фізкультурної освіти полягає, перш за все, у неперервній освіті фахівців реабілітологів, здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в напрямку реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями.

Використана література:

1. **Віндюк А. В.** Основи технології самостійних занять фізичними вправами учнів молодших класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і сп. : спец. 24.00.04 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / А. В. Віндюк. – Л., 2002. – С. 18-24.
2. **Марченко О.** Перспективи підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації / Марченко О. // Теорія та методика фізичного виховання та спорту. – 2008. – № 1. – С. 47–51.
3. **Моисеева Л. Г.** Организационно-педагогические средства комплексной реабилитации детей с ограниченными возможностями : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Л. Г. Моисеева. – М., 2007. – 22 с.
4. **Мухін В. М.** Фізична реабілітація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / В. М. Мухін. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Олімп. л-ра, 2005. – 472 с.
5. **Осноvy** реабилитации двигательных нарушений по методу Козьявкина / В. И. Козьявкин, Н. Н. Сак, О. А. Качмар, М. А. Бабадоглы. – Львів : Українські технології, 2007. – 192 с.
6. **Реабілітація** людини засобами фізичної культури : робоча навч. програма для студ. спец. «Соціальна педагогіка; практична психологія» / П. І. Щербак, І. І. Заплішній, В. Ю. Кузьменко, Ю. В. Кириченко ; Ніжин. держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин : [Б. в.], 2004. – 25 с. – Бібліогр.: С. 15–16.
7. **Сущенко Л. П.** Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) / Сущенко Людмила Петрівна ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. – 442 с.
8. **Теория** и организация адаптивной физической культуры : учебник. В 2 т. Т.1. Введение в специальность. История и общая характеристика адаптивной физической культуры / Под общей ред. проф. С. П. Евсеева. – М., 2002.
9. **Физическая** реабилитация / под ред. проф. С.Н. Попова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. – 603 с.
10. **Щербакова К. В.** Реабілітація дітей з фізичними обмеженнями засобами мистецтва : навчальний посібник / К. В. Щербакова, Ж. В. Петриченко ; за ред. А. Й. Капської. – К. : ДЦССМ, 2002. – 96 с.

References:

1. **Vindiuk A. V.** Osnovi technology samostijnikh zaniat'fizichnimi vpravami uchniv molodshikh klasiv [Technology basics independent exercise junior pupils], Cand. Diss., Lviv, 2002, pp. 18-22.
2. **Marchenko O.** prospects pidgotovki spetsialistiv s fizichnoi ReA-bilitatsii / Marchenko O. // Teoriya that technique fizichnogo vihovannya that sport. - 2008. - № 1. - S. 47-51.
3. **Moses L.G.** Organizational-pedagogical tools for complex rehabilitation of children with disabilities: Author. dis. on soisk. scholar. step. cand. ped. Sciences: spec. 13.00.01 "General pedagogika history pedagogiki and education" / LG Moses. - M., 2007. - 22 p.
4. **Mušin V. M.** Fiziska rehabilitacija: mācību grāmataaugstāko mācību aizvešanu studentiem fiziskas audzināšanas un sporta / V. M. Mušin. 2-e. –izdevniecība ir pārtaisīta un papildināta. - K. : Olimpiska literatūra, 2005. - 472 s.
5. **Bases** of rehabilitation of motive violations on the method of Kozyavkina / V. I. Kozyavkin, N. N. Sak, O. A. Kachmar, M. A. Babadogly. – Lviv: Ukrainsk tehnologii, 2007. – 192 p.
6. **Reabilitatsiya** lyudin zasobami fizichnoi culture: Operating navch. programa for students. spec. "Sotsialna pedagogika; practical psihologiya" / P. I. Shcherbak, I. I. Zaplishniy, V. Y. Kuzmenko, Yu. V. Kiricenko; Nizhin. Hold. ped. Univ IM. Mykoly Gogol. - Nizhin: [B. in.], 2004. - 25 p. - Bibliogr. : S. 15-16.
7. **Suchenco L. P.** Fiziskas audzināšanas un sporta nākamo speciālistu profesionālā sagatavošana (teorētisks un metodoloģisks aspekts) / L. P. Suchenco // pedagoģijas un profesionālas apmācības psiholoģijas institūts APN Ukraina; Zaporozhes valsts universitāte. - Zaporozhe: Zaporozhes State University, 2003. – 442 c.

8. **Theory** and organization of adaptive physical culture : textbook. In 2 t. of T.1. Introduction to speciality. History and general description of adaptive physical culture / Under general red. prof. C. P. Evseeva. - M., 2002.

9. **Fiziska** rehabilitācija: Mācību grāmata / Galvenais redaktors S. N. Popov. Rostova-uz-Don: Fennecs, 2006. - 603c.

10. **Shcherbakov K.V.** Reabilitatsiya ditey s fizichnimi obmezhennymi zasobami Mistetstvo: navchalny posibnik / K.V. Shcherbakov, V.J. Petrychenko; Edited by A. J. Kapskoï. - K.: DTSSSM, 2002. - 96 p.

Долинный Ю.А. Реабилитационная работа с детьми с ограниченными физическими возможностями

В статье рассматривается проблема реабилитационной работы с детьми с ограниченными физическими возможностями в современной отеческой и зарубежной литературе. Обоснованно содержание реабилитационной работы с детьми с ограниченными физическими возможностями. Исследовано, что организация реабилитационной работы с детьми с ограниченными физическими возможностями основывается на комплексной медицинской, физической, психологической, педагогической, социальной и трудовой реабилитации. Приоритет всех видов реабилитации имеет, прежде всего, гуманистическое направление, с учетом индивидуальных особенностей каждого человека, развития самостоятельности личности, привлечения детей с ограниченными физическими возможностями к здоровому образу жизни, воспитания высоких эстетичных идеалов и этических норм поведения, в обществе.

Ключевые слова: физическое воспитание, реабилитационная работа, дети с ограниченными возможностями.

Dolinniy Ur.A. Rehabilitation work with children with the limited physical possibilities

Rehabilitation work with children with the limited physical possibilities in modern literature. A task of research is a ground of maintenance of rehabilitation work with children with the limited physical possibilities; to expose the organizational aspects of rehabilitation work with children with the limited physical possibilities. A research method is, study and generalizations of these literary sources which examine organization of rehabilitation work with children with the limited physical possibilities; analysis of the modern state of rehabilitation work with children with the limited physical possibilities. Organization of rehabilitation work with children with the limited physical possibilities begins, foremost, from the decision of such important tasks: reorganizations and optimizations of activity educationally rehabilitation establishments and rehabilitation centers; introduction rehabilitation component in child's hospitals; the improvement of material and technical base is educational rehabilitation establishments and rehabilitation centers; providing of rehabilitation establishments highly skilled shots; organization of groups and clubs for parents which have children with the limited physical possibilities, with the purpose of intercourse and assistance the rehabilitation of their children; pedagogical and scientifically methodical accompaniment of children with the limited physical possibilities; creation is scientific methodical providing of korekcionno-rehabilitation technologies; development of professional skills and studies which are needed for future professional activity and future professional self-determination of children with the limited physical possibilities.

Key words: physical education, rehabilitation work, limited possibilities.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 28.09. 2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф. Борисов В.В.

УДК 376.42: 342.734

Єжова Т.Є.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

В статті уточнено поняття «право на працю»; здійснено контент-аналіз нормативно-правових документів, які регламентують трудову зайнятість осіб молодше 18 років та осіб з інвалідністю. Узагальнено досвід роботи спеціальних шкіл щодо професійної орієнтації та професійно-трудового навчання дітей з інтелектуальними порушеннями протягом ХХ століття; окреслено шляхи його вдосконалення та можливості використання в сучасних умовах. Визначено та обґрунтовано завдання спеціальної школи для дітей з інтелектуальними порушеннями щодо сприяння забезпеченню права випускників на працю. До основних завдань віднесено: професійна орієнтація, допрофесійне та початкове професійне навчання, моральне та правове виховання, формування соціальної компетентності учнів. Показано основні напрями роботи педагога щодо реалізації цих завдань. Розглянуто можливості спеціальної школи щодо сприяння працевлаштуванню випускників.

Ключові слова: діти з інтелектуальними порушеннями, право на працю, професійне навчання, професійна реабілітація.